

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 15 may (Cümə axşamı günü) tarixli 181-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

ELAN

1919-cu ildə mayıs 15 pəncşənbə [cümə axşamı] günü saat 11-də Azərbaycan Məclisi-Məbusan iclası olacağı elan edilir.

T-152

Hökumət Teatrosunda
Axşam tamaşası

NADİR ŞAH ƏFŞAR

Milli səhnəmizin müqtədir və məhir xadimi və sabiq bəş rejissoru mərhum Hüseyn Ərəblinin qəbri üstə abidə rəzk [abidə qoymaq] və bəiz [köməkşiz] qalmış ixtiyar validasinin məişətini təmin etmək və ehtiyacını rəf etmək [aradan qaldırmaq] üçün

Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti cümə günü şəbanül-müəzzəm ayının 15-də 1337 sənə (mayın 16-da 1919-cu ildə) milli səhnəmizin zəhmətkeşi mərhum Hüseyn Ərəblisinin ruhunu dərxatir [yad] etmək üçün Müdiriyyətin aktyorları tərəfindən mərhum Hüseynin sevdiyi “Nadir şah Əfşar” faciəsi mütən-tən [təntənəli] surətdə mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır.

Bu tamaşanın həm mənavi və həm də maddi cəhətini nəzərə alaraq, Müdiriyyət, aktyorları ilə bərabər ümid-vərdir ki, möhtəram camaatımız fəvqda məzkur [yuxarıda deyilən] məqsədə diqqət edərək həman günü işü təmaşə-da isbatı-vücut [iştirak] etməyə əhəmiyyət verməklə belə axırncı dəfə olaraq mərhumun ruhunu dərxatir və şad edərlər. Bununla əlavə olunur ki, bu tamaşada “Nadir şah” rolunu ifa edən məşhur artist Abbas Mirzə Şərifov mərhum Hüseynin öz səliqəsi ilə tikdirdiyi Nadir şah libasında çıxacaqdır.

Biletlər indidən cəmi aktyorların iştirakı ilə əldə və teatrın kassasında satılmaqdadır. Bu məqsədə ianə olu-narsa, idarəmizdə (Qubernski küçədə nömrə 43) kamali-məmmuniyyətlə qəbul edilib ianə sahibinin verdiyi paranın qədəri və ismi qəzetlərə vasitəsilə göstəriləcəkdir.

Tamaşa başlanacaqdır axşam saat 8-in yarsında.

Müdir: Zülfüqar bəy Hacıbəyli

XATİMƏ

Zabastovkanı yıtırmaq və xələdər edilmis məişəti öz yoluna salmaq haqqında hökumətimiz tərəfindən ittiəz edilmis tədabiri-sədidadan [görülmüş şiddətli tədabir-lərdən] hasil olan müvəffəqiyyət və müəzzəriyyəti avam və anlamazlar nəzəridə ləkaləmək üçün hökumətimizi irticə-pərəstliklə ittiham edirilər. “Kontr-revolysioner”, [əks-inqilabçı], “reakşioner” [irticəçi] deyə avamfibr [dəmağ-qə-casına] təbirlərlə [sözlərlə] qandırmaq [aldatmaq] istəyirlər ki, guya bizim hökumətimiz Nikolay hökuməti yoluya gedib “proletariya” ilə mübarizəyə qalxırmısı! Fəqət böylə deyil ki, böylə ola olsun!

Zabastovkanı yatırdan hökumətimiz azad Azərbaycan Cümhuriyyətinin ən hüriyyət-pərvər, ən demokratik bir hökumətidir ki, bu sifətləri haiz olduğunu [dəşdiğini], sözlə deyil, feilən isbat edib də azad bir Cümhuriyyətə yaraşan azadlıqların hamısına yol vermişdi.

Zabastovka quran adamları işə Bakı proletariyası, Bakının əsil fığarayı-kəsibəsi olmayıb də imperializm əmalının, yəni bir millətin azadlığına qarşı sui-qəsd etmək fikrinin tərəfdarları idi ki, Azərbaycan türklərinin azadlığı, azad bir surətdə tərəqqi və inkişaf etməsi və bir millət olmaq üzrə qüvəyi-cismaniyyə və ruhaniyyə və maddiyyə və mənaviyyəsinin [cismani, ruhani, maddi və mənavi qüvvələrinin] sərbəstanə təalisi [ucalması, artması] onlarca arzu olunmayan və onların xoşuna gəlməyən əhval-lar-dandır.

Deməli, bu mübarizə kontr-revolysiyası ilə proletariya mübarizəsi deyil, hüriyyət-pərəst və azadlıq tərəfdarı olan bir millətin qırmızı rəngə boyanmış qara qüvvələrdən özünü qoruması, müdafiə və mühiəfə etməsidir.

Əsəratə kaməndini təkrar boyunna salmaq və zəlalət zəncirini təzadən əmədlənə vurmaq istəməyən bir milləti və o millətin başında duran hökuməti “kontr-revolysioner” deyə təkdir [məzəmmət] etmək, başını qəşəblən biçağı altına uzatmaq istəməyən bir heyvəni söymək mənzələsindədir [yerindədir].

Bu zabastovka – ki baş təsa bulsaydı, bütün həyatımızı dırdıuracaq və zabastovkacıların müvəffəq olduqları təqdirdə ola bilsin ki, paytaxtımızı təkrar qan ocağına döndərəcəkdi – yeni təşəkkül etmiş Kabinəmidən ötrü öz bacarığını və bacarıqsızlığını əhalimizə və ümuma bildirmək üçün bir imtahan və bir məhk dəşi idi.

Kabinəmiz təşəkkül edən gündən bəri, bir çoxlarının əli ürayı üstə durub fikir-zikir edirdilər ki, aya, bu qədar uzun bir böhrandan sonra əmələ gəlmiş olan bu Kabinə bir şey bacaracaqmı, yoxsa idarə işində bacarıqsızlıq və düşmən-lərimiz qarşısında matanətsizlik göstərib məmləkəti idarədən acizmi qalacaqdır.

Zabastovkanı yatırımaq yolunda hökumətimiz tərəfindən göstərilmiş olan bu əzm və səbat bizi və hər bir istiqlal-dost vətənpərvərləri mütəmünlüqəlb [ürəyi sakit, arxayın] edə bilər. Çünki hökumət bu imtahandan parlaq bir surətdə keçdi. Məhk dəşi hökumətimizin səbat və bacarıq sahibi olduğunu meydana qoyub aşkar etdi. Nəşib bəy [Yusifbəyli] Kabinəsinə bayani-etimad etmiş [etimdə göstərmiş] olan Parla-man səhv etmədiyini bilsin.

Nəşib bəy həzratları bir Kabinə raisi olmaqla bu heyətə bir əzm və səbat ruhu vermək və bir Daxiliyyə naziri olmaqla məmləkətin xələdər edilmək istənilən əmnü-əsay-ışını [əmin-amanlıq və əsayışın] müdəbbirənə [ağıllı] bir surətdə bərpə və bərqərar etməkdə nə qədər salım [sağlam] bir ağıl, mətin bir qəlb və qüvvətli bir iradəyə

malik qiymətli bir zat olduğunu əlani [açıq] surətdə bildirdi və müstəqil Azərbaycan tarixində böyük bir ad qoydu.

Azərbaycan türk və islamırları və əmn[ü]-əsayış tərəfdarı olan Azərbaycan millətləri Nəşib bəy Kabinəsinə bel bağlaya bilər və ümidvar ola bilər ki, idareyi-məmləkət işinin hər bir cəhətlərində daxi bunun kimi salamat bir poli-tika işlənilib, məmləkətimiz və vətənimiz kamali-sürətlə bir tərəfdən qüvvət tapıb, bir tərəfdən də tərəqqi edəcək və getdikcə ağ günlərə çatacaqdır.

Ü. Hacıbəyli

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Almaniya nümayəndələri

Versaldə olan alman nümayəndələri fəvqələdə bir surətdə işə məşğuldurlar. Nümayəndələrdən bir çoxu Veymara gedib-gəlməkdədirlər. Böylə bir ray vardır ki, Almaniya mətbuatının kompaniyası qurtarıb, düşmən sakit olduqdan sonra işlərin bu surətlə cərəyanına tabe olmağa çalışar. Şənbə günü Dördlər Şurası, düşmən işi təxirə salmağa çalışdıqda ittixaz ediləcək [görüləcək] tədbirləri müzakirə etmişdir. Vilsonun Vaşinqtona qayıtməsi iyun ayının ortasında gözlənilir. Düşənbə [bazar ertəsi] günü Şey-təfəman nitq irad edib [nitq söyləyib] Almaniya hökuməti tərəfindən təklif edilən və sülh şəraitinə aid olan yeni maddələri bəyan edəcəkdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Çin sülh nümayəndələri bəyannamə nəşr edərək Kiao-Çao barəsində olan Sülh Konfransının qətnaməsini tənqid edirlər və deyirlər ki, Şəndunda almanlara verilən hüquq-dan artıq Kiao-Çaoda yaponlara verilmişdir. Kiao-Çaoda Yaponiyyə verilən faizlik [üstünlük] Çinin hüquqi-hök-məriyyəsinə hədəylər.

Paris - Dünən axşam iclasdan sonra Almaniya heyəti üzvləri sülh əhdnaməsinin [səzişinin] nüsxəsini özləri ilə bərabər Berlina aparmışlardır. Siyasi dairələrdə zənn edilir ki, heyət Berlina getmişdir ki, Berlin qəzetlərində bu xüsusda məqalələr dərc etsin. Almaniya Məclisi-Müəssisəninin sülh komissiyası iclasında Ferenbax demişdir ki, sülh əhdnaməsi çox yaman təsir bağışlamışdır. Seyson demiş ki, bu əhdnamə Almaniya milləti üçün qəbir olacaqdır.

Nauen - Almaniyanın siyasi firqələri bu rəyədəirlər ki, Müttəfiqlər tərəfindən elan edilən sülh şərtnaməsi gözləniləndən çox ağırdır. Vilson məramnaməsini inanmış olanlar üçün bu, böyük bir zərərdir. Onlar Almaniyanı tərk-silahə vadar edirdilər. Hamı qəzetlər müttəhidüləy [yekdilliklə] yazırlar ki, Müttəfiqlərin sülh mühihədisi [səziş] qəbul edilməz. Bu mühihə əsasında təbdiil edilməlidir [dəyişdirilməlidir]. Ancaq o halda Almaniya nümayəndələri sülh cəlaslarında [iclaslarında] iştirak edə bilərlər. Sülh əhdnaməsinin xüsusi maddələrində almanlar əks-təklif edirlər. Hərgah Müttəfiqlər razı olmazlarsa, onlar ancaq cəbrən özlərinin təcavüzkarənə məqsədlərinə nail ola bilərlər.

Almaniya və Rusiya

Nauendən xəbər verirlər ki, Məclisi-Müəssisənin sülh komissiyasında Rusiya ilə iqtisadi münasibət başlanməsi məsələsi müzakirə edilməmişdir. Hamı nətiqlər Rusiya ilə dostanə münasibət bərpasını və hərəkəti-hərbiyyənin [hərbi əməliyyatların] dayandırılıb ticarət münasibəti başlanmasını söyləmişlərdir.

DAĞISTAN ƏHVALI

Şamilqalada

Təqribən bir həftə bundan irəli Dağıstan hökumətinin tələbinə görə Prjevalskinin könüllü əsgərləri özlərinə məxsus şeylərə Krasnovodskə getməkdən ötrü 5 paroxoda yığı-lanmışlar. Gəmilər yola düşmək üzrə [ikən] gəmi koman-daları tətil etdiklərindən, könüllülər hələliyə qalmaq məcbur olmuşlardır. Bu günlərdə İngiltərə komandanlığı hökumətlə müzakirədə bulunmaqdan ötrü Şamilqaladan Petrovska getmişdi. Dəmiryol tətili fəhlələrin tələbatı təmin edilməklə qurtarmışdır.

Dərbənddə

Dağıstan Parla-manına və məhəlli [yerli] bələdiyyə idarəsinə seçkilər üçün hazırlanmaqdadırlar. Bələdiyyə idarəsi seçkiləri mayın 16-na təyin edilmişdir. Arada dörd siyahı var. Biri müsəlmanların, Yəhudi Milli Komitəsinin, Milli Komitəsinin, axırncısı Həmkarlar İttifaqı ilə dəmiryol qulluqçularının. Müsəlman siyahısı əvvəlcədən hər bir cərəyanlarla səziş hüsulə gətirdikdən sonra hazırlanmışdır. Şəhər qəvalığına [sədrliyinə] hal-hazırda davə vəkilə mən-səbində olan Müslüm bəy İsrəfilov namizəd göstərilir. Qıslarının miqdarı 25 nəfər təsəvvür edilir.

NƏZARƏTLƏRDƏ

- Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarəti [Sosial Təminat Nazirliyi] Mərkəzi Ev Komitəsi cənbindəki [nəzəndəki] darüleytəm [yetimxana] məxaricəti üçün mayıs ayı hesablarına 88 min rubla buraxmışdır.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə naziri Balaxanadək fığərə miyanında [arasında] təqşim edilmək [paylanmaq] üçün ora Mərkəzi Ev Komitəsinə parəsiz 1035 pud taxi burax-mağa icazə vermişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarəti mədən dairələrindəki işə məntəqələrini artırmaqla, fəhlələrə ucuz çörək vermək istəyir. Binaənileyh [buna əsasən], Mərkəzi Ev Komitəsinə müraciətan rica etmişdir ki, ucuz qiymətə yaxşı çörək vermək barəsində öz rəyini Nəzarətə bildirsin.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarəti Şurasında şöbə müdiri doktor Bronun kəndlərdə Mərkəzi Ev Komitəsi cən-bindəki Ətfəla Müəvinət [Uşaqlara Kömək] Edici Cəmiyyət tərəfindən səyfiyyələr güşədi [yay düşərgələri açılması] haqqındakı maruzəsindən sonra qat edilmişdir ki, müsəl-man ictimai təkilatlarıyla bərabər bu barədə tədabir ittixaz edilsin [tədbirlər görülsün]. Həman iclasda doktor Brona kəndlərdə Mərkəzi Ev Komitaləri təşkilinə icazə verilmişdir.

- Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarəti Şurası qat etmişdir ki, Nəzarət ixtiyarındakı bütün xəstəxanaları xidmətçiləri və müxəlləfəti [əvadanlıqları] ilə bərabər Səhhəti-Ümumiyyə Nəzarətinə versin. Fəqət Ümuri-Xeyriyyə və Nəfiə Nəzarəti yerli əhəli ehtiyacatı rəfindən [ehtiyaclarının aradan qaldırılmasından] ötrü öz rəyini verəcəkdir.

- Məsai Nəzarəti [Əmək Nazirliyi] Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətan məlum etmişdir ki, atida mündəric [aşəgədə yazılan] müəssisələrin qapanması yaxşı olmadığından, fəh-lələr miyanında [arasında] fəna təsir buraxa biləcəkdir:

- 1) Fəhlə klubı;
- 2) Kəşbkarlar [Həmkarlar] İttifaqı Şurası;
- 3) Neft Mədanları Fəhlələri Şurası.

- Məsai Nəzarəti cənbindəki Arbitraj Komissiyonu əzasın-dan [üzvlərindən] fəhlə nümayəndələri Krual ilə Rebrux həbs edilmişlərdir. Məsai Nəzarəti Daxiliyyə Nəzarətinə müraciətan rica etmişdir ki, onların müəssərsiliyi sübut edilməzsə, bilatəxir [dərhal] azad edilməlidirlər. Zira təşki-lə faaliyyətsiz qalmağa məcbur olacaqdır. Nəzarət rica etmişdir ki, həman komissiyon əzası polis təqibindən qurtar-malıdır.

İSLAMLARIN, TÜRKLƏRİN
HƏR DÜRLÜ TƏƏLİLƏRİ
QADINLARIN TƏRFİYİ-SƏVİYYƏSİNƏ
VABƏSTƏDİR
[MÜSƏLMANLARIN, TÜRKLƏRİN
HƏR CÜR UCALMASI
QADINLARIN SƏVİYYƏSİNİN YÜKSƏLMƏSİNƏ
BAĞLIDIR]

Erkəkləri [kişiləri] iləri olub də, qadınları geridə qalmış olan millətlərdən biri də biziz. Əsaslı bir mədəniyyət anarılarsa, ancaq iktirəffil ola bilər.

İslamların iləri gətməsini, əsasımızın möhkəm və mətin olmasını, təşkilatımızın əbədlilik olmasını istərsək, tərəqqiyyətimiz üçün də maktəblərdən başlamaqla kifayətlənməməliyik. Bunun həpsindən əvvəl qadın-larımızın həyatını islah etməliyiz ki, onlar da çocuqları, çocuqlar da böyüdüklərində hökumət və millət halını islah etsinlər.

Məlumdur ki, bir bina yapılacığı vaxt qapı-pəncərəsindən başlanmaz. Əvvəlan təməl qazınılmı. Əgər təməl möhkəm və mədəniyyətlı bir əldən çıxmış olsarsa, onun üzərinə qurulan bina də öyləcə möhkəm olub, əslərdə davama müqtədir olar. Təməl möhkəm olmazsa, divarları altundan də məmül edilmiş [düzəldilmiş] olsa, az zaman içində sarılsması və bir az sonra devrilib o qədər çəkilən zəhmət və məsarifləri bərbad etməsi aşkardır.

Bizim yeni təşkilata başlanmış hökumətimiz də yeni təməli qurulan bir binaya bənzər. Əgər gələcəkdə möhkəm bir binaya, əsaslı bir təşkilata, möhkəm bir hökumətə sahib olmaq istərsək, onun təməlinin möhkəm olmasına cəm-ləməz əl birliyi ilə, dil birliyi ilə, ürək birliyi ilə çalışmalıyız. Həm də nəsi? Yılmaz, biqmaz, usanmaz bir həvəslə...

Kim çalışmalı? Həman yalnız iş başında olan məmuriyyət sahiblərimizi? Hər kas kəndi ümrünə [öhdəsi-nə] əldəyi vəzifəsinəmi çalışmalı? Xayırl! Bin kərə xayırl! Hər kas, hər ziruh [canlı] çalışmalı, yalnız erkək deyil, qadınlar da çalışmalı, yalnız qadınlar deyil, çocuqlar da çalışmalı.

Mənim bu sözümə şimdiyə qədər qadınların çalışması-nə alısmışmı erkəklərimiz güləcəklər. Varsın gülsünlər, sözümlün haqiqət olduğunu az bir zamanda, həm də böyük dailillərə sübut edə bilərəm. Sonra kəndiləri də düşünüb sözümə haqq verərlər ki, qadınların cəmiyyəti-başarıyyədə və əlami-say və əməldə bir mövqeyi vardır.

Şimdiyə qədər zülüm və istibdad altında əsir düşmüş qadınlar şimdiki hüquqlarını tələb edir və qısmən də istəhsal etmişdir [əldə etmişdir]. İslamiyyət qadına hər dürlü hüququ vermişdir, heç bir haqq yoxdur ki, qadına verilməsi olmasın.

İslamiyyətdə qadın cəmiyyətə daxildir. İslamiyyətdə qadın çalışmaq səlahiyyətini haizdir [dəşiyir]. Zaman qadına haqqını, mövqeyini iada edəcəkdir [qaytaracaqdır]. Bu, müqəddədir [qəçilməzdir].

Hal-hazırda belə bir qadınların lehində bulunanlar çox-çoxdur, şimdiyə qədər qadınların haqqında əsirgənməyən zülmələrə qarşı qadın məzlumdur. Əgər bu gün qadında bəzi uyuğnsuz əhval bulunarsa, qəbahət kəndisində deyil, dərunuwa vəz olduğunu mühihti-istimalıyadədir [içinə atıldığı ictimai mühihtədir]. Həni qadının tərbisəyənə hümmət edən cəmiyyət? Həni qadınların təkamülü üçün güşədinə [açılmasına] məcburiyyət həsil olan müəssəsət [qurumları]?

Bununla bərabər, müsəlman qadınlarının aralarında fəzilətin-nisə [fəzilət sahibi qadınlar] da deyildir.

Qadın olduğum cəhətlə, qadınların hər halından xəbər-daram. Qadınlarımızda böyük bir qəbiliyyət görürəm. Əgər təhsil-mükəmmal əsasi-məcburi [məcburi prinsip] olub bir az qadınlarımız üçün çalışılsa, mədari-iftixarımız [qürur mənbəyimiz] olacaq nə böyük qadınlar, nə şöhrətli ədiblər, nə müstəqil [səfqətli] validlər, nə xeyirli mürəbbiyələr [tərbi-yəçilər] çıxar! Əlimizdəki məaddindən [mədanlardan, qay-naqlardan] istifadə etmək yolunu bilməyir və ya düşü-n

mayır, daha doğrusu nəzəri-etibara almaq istəməyiriz. Xilqətin meydana gətiməyə müvəffəq olduğu ən böyük gözəlliyi qapayır, istibbadın cəzasını çəkiriz.

Daha vaxtdır. Vaxtdır ki, erkəklərimiz eylədikləri zülüm-ləri düşüüb və o üzdən millətimizin çəkdiyi zərərləri görüb peşman olsunlar. Və keçmiş zərərləri qapamaq üçün şimdiki hər şeydən əvvəl, hər işdən lazımlı qadınların səlahiyyətini mülahizə ilə anların [onların] qeydinə qalsınlar. O xüsusda komissiyaqlar seçib, cəmiyyətlər təşkil etsinlər. Qadınlarımızın təalisi [ucalması], millətimizin nicatı üçün nə lazımsa, ona çalışınlar.

Böylə olan surətdə, nə üçün qızlarımızı layiq olduqları mövqeyi-ictimaiyə çıxarmaq üçün onların tərbieyi-ümü-miyyəsinə baxmayalım?

Əgər xiləqirlərimiz [zidd fikirdə olanlar] deyərsə ki, qadın zəfi [zəifliyi] etibarilə erkək ilə rəqəbat edəmməz, biz də təcürbəsinə yapalım. Ətrafda yapılmış təcürbələr bizə göstərir ki, bir çox xüsusatda qadın erkək kimi çalışa bilər. Xüsusiyyətlərə, zövqə, səbrə müttəvəqqif [bağlı] olan işlərdə qadınlar daha ziyadə müvəffəq olar.

Ticarətdə, dəftər tutmada, ümuri-xeyriyyədə [xeyriyyəçilik işlərində], sənəyiyyə-nəfisədə [incəsənətdə] qadınlar cinslərinin istedadını isbat etmişlərdir. Uzağa get-məyailim: Dərsəddətdə [İstanbulla] müharibə dolayısı ilə əksər qadınlar, xanım qızları məmuriyyətlərə girmiş olduqları məlumdur. Onlardan səxsən bir çoxlarından məmuriyyətlərinin nə kür çəkdiyi sual eylədim. Aldığım cavabların həpsi razılıqlarını, hətta həvəslə məmuriyyətə davamlarını söyləyirdilər. Hətta “Xanımların Təali [Ucalmasına] və Tərəqqisinə Çalışan Ünəs [Qadın] Cəmiyyəti” məmuriyyətdə bulunan xanımların, məmuriyyətlərinə nəsil davam etdiklərinin mənbələrindən sual etdikdə, şimdiyə qədər erkəklərdə görülməyən bir şövq və həvəslə davamda bulundurlarını kamali-məmmuniyyətə bəyan etmişlərdir.

Hələ şanlı mühərrirlərimizdən Cəlal Nuri bəy Türkiyənin türk xanmlarına kitabən Rusiyada yaşayan türk xanımları haqqındakı məqaləsində:

“Rusiyada müsəlman qadınları eyi bir yol almışlardır. Bu məmləkətdə müsəlman qadınları təsəttür [cadayla örtün-mək] bilmədikləri halda, heç şübhəsiz bizim qadınlarımız-dan iləridədirlər. Deyə bilərəm ki, ən müttəraqqi müsəlman qadınları Rusiyadadır. Rusların ağzına alınmaz əxlaqsızlıqları, tərəddidiyatı [mənavi gerilməsi, soy-kökünü itirməsi] içində müsəlman həmsiřlərimizin [bacılarımızın] sələbəti-əxlaqiyyəsi [əxlaqi mətniliyi] şəyani-təqdisdir [sitayişə lay-iqdir]. Bu üsulu bir az daha yaxından, bir az daha cid-diyyətlə tədqiq etməliyiz. Vəqəen [doğrusu] ora nisvəni [qadınları] da arzu edildiyi dərəcədə müttəkamil [kamil-ləşmiş] add [həsab] olunammazlarsa da, istəhsal edilən [əldə edilən] nəticə yəni səyani-təqdidir [təqdiralayıqdır].

Əcəba, Rusiyada islam qadınları böylə üsullara təməssül etdikləri [müraciət etdikləri] üçün süqutmu etdilər? Əbəda [qətiyyəni yox]! Zənn edirəm ki, oranın üsuli-təsəttürə qeyri-vəqif müxəddəratı [ismətlı, təmiz qadınları] ilə su köhnə Bızəndə çarşafın məəlkərahə [istəməyə-istəməyə] qapadığı bəzi qadınlar beynində [arasında] külli fərq vardır.

Mədəniyyəti-sinəiyyənin [sənaye mədəniyyətinin] qadın həyatına təəllüq edən [aid olan] cəhətlərini iqtibas etməkdə [almamda, götürməkdə] tərəddüd etməyailim. Təzri-müəşirət və məişətin [birgə yaşayış və məişət tərzinin] bəzi ümumi nöqtələri vardır ki, bunlar Avropada da, Amerikada da bədir.

Oralarda qadının mövqeyi-ictimaisi bizimkindən yuxarı olarsa, əlbəttə, məmləkətimizdə uyuğnsuzluqlar çıxar. Əlbəttə, bu hal məfəsidəni mövcib olar [fəsadlıqlar əmələ gətirər]. Onun üçün “ibtidai” bir cəmiyyət olmaqdan qurtulmalıyız. Zətan spəritimiz qadın cəmiyyətini ibtidai deyil, ciddən “nəhai” bir hala qoymuşdur.

Erkəklər nə qədər təkamül edirlərsə etsinlər, qadınlar da onlarla müttəvəziyən [paralel] iləriləməzlərsə, iş yarıda qalar, taməkan taməddün edəmməyiz [mədaniləşə bilmərik].

Dünyədə erkəklərinin tərəqqi edib də, qadınlarının hali-təənnidə [geridə, əlçəqdə] qaldığı bir millət yoxdur. Qadın başqa, erkək başqa bir millət olmamız. Bir millətin nisfi-müəzzakları [kişilərdən ibarət olan yarısı] nisfi-müən-nəsindən [qadınlardan ibarət olan yarisindən] müstəqil yaşayammaz. Qadın erkəyi, erkək qadını ikmal [bütüvləşdirir; kamilləşdirir] və tamam edər.

Bu əsrə siyasətdə olduğu kimi, müəşirətdə də [birgə yaşayışda da] istibdad qəbil deyildir. Hər yerdə qadınların səviyyəsi isə də [yüksəldilməyə] çalışıldığı halda, biz bizimk-i-lərin mərtəbasini ələ-həla [olduğu kimi] ibqə edəmməyiz [saxlaya bilmərik]. Ədərsak, qadınlarımız bu mərtəbədən daha aşağıya enərlər! – demişdir.

Biz də üzərimizdə olan bütün qüsurları, qəbahətləri istibbadın üzərinə həml edirik [yükliyərdik]. İstə, istibdad yuxıldı, hökumət əlminizə keçdi, Məclisi-Məbusan təşəkkül etdi, cəmiyyətlər çoxaldı, hər kas böyük mövqələrə çatdı. Fəqət qadınların həli yənə “əski tas, əski hamam” halında qaldı. Bütün cəmiyyətlərin möhtəram üzvlərinə özümü tutub deyirəm: Qadınları yetidirlərim, tarixə, zamanəyə, ictimaiyə [cəmiyyətə] hazırlayalım ki, hökumətimizin qəvi [möhkəmliyi] və mətniliyi üçün zükürən və ünəsən [kişilə-qadın] əl birliylə, dil birliylə, ürək birliylə çalışsın.

Şəfiqə Əfəndizadə

TƏTİL VƏ İŞĞAL ORDUSU
HAQQINDA

Bu son günlərdə Bakıda olduqca şəyani-əhəmiyyət məsələlər çıxdı. Bunlardan biri Bakı Əmələ Konfransının tətil elan eyləməsi, digəri də ingilis işğal ordusu tərəfindən böylə bir zamanda bəyannamə buraxılmasıdır.

Birinci məsələ, əsasən, çoxdan gözlənen bir məsələ idi. Çünki mart ayında Fəhlə Konfransının təşəbbüs edib də müvəffəqiyyətiylə qalan zabastovkasi, ikinci bir təcürbəyə

qədər intar etmək [gözləmək] lüzumunu bu zabastovkaçı-lara ixtar [xəbərdarlıq] etmişdi.

Digər tərəfdən, Fəhlə Konfransı islam sosialistlərini də bir dərəcəyə qədər cəlb etmiş və iqtisadi mətəlbilin [tələblərin] mühiqq [haqlı] bir keyfiyyət olduğunu dair onlara da bir qənaət vermişdi. Bu aralıq Parla-manda mali bir məsələ müzakirə edildikən, türk sosialistləri pul buraxıl-ması əleyhinə bəzi nitqlər söylədikdən, pul yerinə Bakı-Astraxan yolunun açılmasını əhəmiyyətlə təklif etdikdən və ingilislərə də ayda 30 milyon borc verilməsinə zidd get-dikdən sonra az-çox məsələ kəşf edilmişdi.

Filhaqqı [doğrudan da], türk sosialistləri rus bəlsə-viklərinin hər hərəkətinə uyumamış bulunurdular. Fəqət bu cəhət aydın bulunurdu – bu da islam sosialistlərinin son zamanlarda qüvvət etibarilə böhranlar içərisində bulun-maları idi. Türk sosialistlərinə istinad edəcək bir qüvvət lazım idi. Bu qüvvət daxilə çətin buluna bildiyi halda, xar-icdə həəsəbsiz idi.

Məsələnə daha doğru təhlil edə bilmək üçün əsil rus Fəhlə Konfransına nəqli-kəlam etməliyiz [sözü gətir-məliyik].

Fəhlə Konfransı son zamanlarda görürdü ki, Azərbaycanın əhvalı-daxiliyyə və siyasiyyəsi getdikcə düzəlməkdə, milli bir idarə və hökuməti tənzim edərək ciddi bir mövcudiyyət göstərməkdədir. Filhaqqı, sosial-istlər və bəlsəviklərin ən çox təkrar etdikləri şey – hər mil-lətin kəndi hüququna sahib olması və müqəddəratını bizzat [şəxsən] təyin eyləməsidir. Bu müqəddəs şey yalnız sosial-istlər və bəlsəviklərin inhisarları altında deyil, hər aqlı-səlim [məntiq] sahibi bir adam üçün də mübəcəll [əziz, uca] və məsəd bir keyfiyyətdir. Fəqət sosialist və bəlsəviklər bu şüar önündə o qədər qurultu etmişlər, o qədər ifratlara get-mişlərdir ki, artıq onlar üçün bunun qiymət və əhəmiyyəti qalmamış kimidir. Onlara qüvvət lazımdır, öylə qüvvət ki, Afrika vəhşiləri, Hindistan “fəqir”ləri də olsa, ancaq tən-xrib-ə bəyan etmişlərdir.

Onlar bu vəhşi qüvvəti Azərbaycanca bulmaqdan ümidlərini kəsmişlər kimi idi. Fəqət arsa-sıra yeq-digərlərinə [bir-birlərinə] bir hesab pusuləsi [həsab kağızı] təqdim edərək, türklərdən nə qədər qüvvət bulacaqlarını ölçüb-biçməkdə idilər. Digər tərəfdən, Avstriya və Almaniya-da bəlsəvik inqilabının çıxması bunların əyalətində cürbəcür fırtınalar doğurmuşda idi. Türk sosialistləri ilə də dost idi, ləkin dostluqları su surətlə idi: türk sosialistləri daxilə yardım edəcəklər, rus bəlsəvikləri də islam sosialistlərinə xaricdən qüvvətləndirəcəklə

«AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1919-cu il 15 may (Cümə axşamı günü) tarixli 181-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Yaşasın müsəlman əmələləri!

Bu əsnada idi ki, ingilis işğal ordusunun Zaqafqaziyyə bir bəyannaməsi çıxdı. Bəyannamə əski olmaqla bərabər, əhəmiyyəti haizdir [əhəmiyyət daşıyır].

Əcəba “işğal ordusu” nə deməkdir? Bunun siyasi məhiyyəti nadir?

Bu xüsusda qətiyyətlə bir şey deyə bilməyəcəyiz. İngilis tarixi-siyasində Hindistan, Misir, Tunis kimi yerlər ibtidada [əvvəlcə] böylə “işğal ordusu” altında olduğu elan edilmiş və o tarixdən etibarən ingilislər o yerlərdə yerləşmişlərdir.

Fəqət əsri-hazırda ingilis işğal ordusunun hədəfi başqadır. Belçikanı işğal edən ingilislər almanlarla hər b etmək üçün bu işğala lüzum görmüşlərdir.

Digər tərəfdən, ingilis işğal ordusu Almaniya və Avstriyanın bəzi yerlərini tutmuşdur. Bittab [təbii olaraq], bu keyfiyyət sülhün nəhayətinə qədər olub, ondan sonra o ərazinin müqəddəratı təəyyün edəcəkdir [müəyyən-ləşəcəkdir].

Lloyd Corcun Avam və Lordlar Kamerasındakı bəyanatı daxi göstərir ki, ingilis işğal ordusu Sülh Konfransının qərar-larına qədər davam edəcək, ondan sonra qaldırılacaqdır. Lloyd Corc işğal ordusunun Rusiya və Qafqaziyadakı mil-lətlərin hüququnu mühafizə etmək kimi müqəddəs bir vəz-ifə ilə mükkəlf olduğunu da söylədi. Demək ki, işğal ordusu yeni bir şey deyildir. Ancaq indi yenidən elanına lüzum görülmüşdür. Əcəba, bu nə üçün?

Son zamanlardakı bolşevik hərəkatı, tətili-üümümi kimi əhval ilə əlaqədar olub da, bir növ nümayiş qəbilindən bir şey olmasın?

General Milnin elanında görülür ki, Qafqaziya ancaq mütərika şəraitli mövbinə [atəfəş şərtlərinə əsasən] Türkiyədən alınmışdır. Yəni rus hakimiyyəti feilən tanı-mayır. Ancaq türk hakimiyyəti-siyasiyyəsinə varis olduğu du-yazılır. Bundan da şü natiçə ki, Rusiya zamanında təyini-müqəddaratı edəmməyən Zaqfaziya millətləri Türkiyə hakimiyyəti-siyasiyyəsi zamanında elani-istiqlal eyləmiş və türklərin buraxdığı vəziyyət (statuko) ingilis işğal ordusu tərəfindən qəbul və təsdiq olunmaqdadır.

İştə, bu məsələni biz böylə təhlil edərkən, Bakıda Savdepiya hökumətinin səfərtəxanasını təsis edən rus bolşevikləri üçün türk hakimiyyəti-siyasiyyəsi zamanındakı statukonun kəndiləri üçün əslə dəyişmədiyini əlavə eyləməliyiz. Şü halda onların gurutlu və patdırlarına n ingilis işğal ordusu təhəmmül edə [döza] bilər, nə hüquq və istiqlaliyyətini əldə etmiş Azərbaycan!

Ə. H.

TƏTİL ƏTRAFINDA

Srağagün tətili-üümümi bitməsi münasibətilə Hürriyyət meydanında və Çörni-qorodda Nobel və Şibayev zavodları-n da böyük mitinqlər tərtib edilmişdir. Mitinqlərdə söyləmiş olan natiqlər əhval haqqında məlumat verməyi buraxıb, adi provakasiyada davam etmişlərdir. Böylə ki, onlardan Mikiayev deyilən birisi həmin tətilin xaçpəstərlə müsəl-manların mübarizəsi olduğunu söyləmişdir. Buna etiraz olduqda, o, sözünü gər almışdır. Mitinqlərdə bütün “Müsəvat” firqəsindən şikayət etmişlərdir. Mitinqlərin hamısında “Müsəvat” firqəsi tərəfindən Saməd Əlişgəndərzadə ilə Yusif İbrahimli böyük çətinliklə ntiqlər söyləyib, müxalif natiqlərə cavab vermişlərdir.

Sabunçu kəndində

Sabunçu kənd camaatı və orada yaşayan başqa əhali tərəfindən ictimə davət edilib [iclas çağırılıb] tətil haqqında müzakirə etdikdən sonra həman tətilin Azərbaycan istiqlaliyyəti əleyhinə olduğunu nəzərə alaraq var qüvvə ilə tətilin əleyhinə və hökumətin mühafizəsində xidmət edəcəkləri təhti-qərara alınmışdır.

- Mantaşovun müsəlman əmələləri üümümi bir iclas dəvət edib, tətilə iştirak etməyib var qüvvələri [ilə] hökuməti müdafiə və mühafizə edəcəklərini təhti-qərara almışlardır.

- Maslov, Şatin, “Bakinski dok”, Abdullayev, Dadaşov, “Qafqaz-Merkuri”, “Obşestvo Mexanik”, “Sudamotor” və qeyri masterskoyların [emalatxanaların] müsəlman əmələləri üümümi mitinq dəvət edərək tətilin Azərbaycan istiqlaliyyəti əleyhinə olduğunu təyin ilə ona iştirak etməy-ib, var qüvvələri ilə hökuməti müdafiə edəcəkləri haqqında qətnəmə çıxarmışlardır.

- Tətilin axırını günlərində Bibiheybatda Tağıyev fab-rikasında və ümum mədən dairələrində müsəlman əmələlərinin üümümi iclasları vaqe olub, bundan sonra dəxi istiqlaliyyət əleyhinə olan siyasi tətilərə iştirak etməyəcək-lərini təhti-qərara almışlardır.

- “Müsəvat” firqəsinin mədən dairəsindəki mərkəzi şöbəsində üümümi iclas vaqe olub, tətil haqqında bir çox mühüm məsələlər müzakirə və həll edilmişdir.

- Müsəlman şofərlərinin üümümi iclası vaqe olub tətil haqqında müzakirə edildikdən sonra heç bir vəchlə ona işti-rak etməyəcəklərini qərar ilə var qüvvələri ilə hökumətə xidmət etmək haqqında qətnəmə çıxarıb və kəndi tərəflərindən Mustafa Haqi İbrahim oğlunu nümayəndə intixab etmişlərdir [seçmişlər].

- Bakı dəmiryol deposu və baş masterskoyda müsəlman əmələlərinin bir mitinq vaqe olub, tətilə heç bir vəchlə iştirak etməyəcəklərini bəyanla, bu barədə qətnəmə çıxarılmışdır. Mitinq nəticəsində 9 nəfərdən ibarət bir heyət intixab edilmişdir.

MƏTBUAT VƏ TƏTİL

Son tətil, şübhəsiz ki, paytaxtımız həyatında mühüm siyasi bir hadisə idi. Xüsusən tətilin müvəffəqiyyətsizliklə qurtarması həm hökumətimizin qətiyyəti, cəldiyyət və fəallıqları, həm camaatımızın, xüsusən fəhriyyətlərimizin idrakının dərəcəsini göstərmək üzrə bir nümunə təşkil edir. Böylə mühüm bir hadisənin müxtəlif siyasi firqə və təşkilat-lara necə təsir bağışladığını mətbuatdan öyrənəlik.

Sosial-demokrat mənsəvi qəzetəsi olan “İskra” bu münasibətlə yazdığı baş məqaləsində: “*Tətil müvəf-fəqiyyətsiz qaldı. Demokratiya məğlub və ricatə [geri çək-*

ilməyə] məcbur oldu.” deyə böylə məğlubluğun səbəbini haqlı olaraq türk-Azərbaycan fəhlələrinin onlardan ayrıl-masında və haqsız olaraq guya “Müsəvat”ın və hökumətin təzyiqində görərək deyir ki: “Bununla bərabər fəhlələrin öz arasında daxil səbəblər olmasaydı, bu tədbirlər fayda ver-məzldirdi.”

Biz “İskra”nı inandırırıq ki, nə qədər ki onlar Azərbaycan-türk əmələlərinin mənafeyini gözleməyib onların rəyini nəzərə almayırlar, şübhəsiz, həmişə böylə olacaqdır.

Həman daxili səbəbləri sonraya buraxaraq qəzetə yazır ki:

“Bu səbəblərdən təkrar və müfəssəl bəhs edəcəyiz. Zira fəhlələr bu tətildən dərsi-ibrət almalıdırlar ki, gələcəkdə bir daha böylə xətərlər işləməsinlər. Bu tətil göstərdi ki, sinif düşmənləri ilə mütəşəkkil və müntəzəm mübarizəni necə aparmaq lazımdır və necə lazım deyildir. Və gələcəkdə füqərayı-kəsibə [proletariat] öz müqəddəratını daha düşüncəli, daha ayıq və daha təcrübəli rəhbərlərə tapşır-malıdır.”

Əlbəttə, iskraçılar istərlər ki, füqərayı-kəsibənin cilovu həmişə “təcürübəli” Roxlin və sair mənsəviklər alında olsun. Amma, bizcə, Azərbaycan fəhləsinin cilovu Azərbaycan (türk) demokratiyası əlində olmalı və hər işdə türk fəhləsi ilə həbsləşməlidir.

Axırda qaliblərə naqli-kəlam edərək [sözü gətirərək] “İskra” yazır ki:

“Amma qaliblər daxi müvəqqəət qələbələrindən sarmast olma[mə]lidrlər. Fəhla Konfransının qaldırdığı məsələlərə və fəhlələrin tələblərinə bilatəxir [dərhal] əməl edilməlidir. Ən yaxın zamanda əməl edilməzsa, fəhlələr səfərləri də-yaşaraq yenidən mübarizəyə başlamalı olacaqlardır.”

“İskra”nın hədələməsi artıqdır. Səf nə qədər dəyişsə də, Azərbaycan mənafeyi dəyişməz. Fəqət bunu da bilməlidir ki, Azərbaycan hökuməti həmişə fəhlənin haqlı tələbinə əməl edir və mənafeyini nəzərdə tutur. Çünki Azərbaycan hökuməti cəhangir [imperialist] bürokratlardan deyil, həman demokratiya içərisindən çıxmış demokratlardan mütəşəkkildir.

Eyni münasibətlə “İctimaiyyəni-inqilabiyyun” [Sosialist-inqiləbçılar] firqəsi mürəvici-əfkəri [fikirlərini yayan orqanı] olan “Znamya truda” tətilçilərin məğlubluyyəti səbəbini başqa yerdə arayaraq deyir ki:

“Mübarizənin qəti bir anında milli firqələr geridə qalmış fəhlələrdən (yəni türklərdən) bilistifadə [istifadə etməklə], onları bütün füqərayı-kəsibədən ayırdılar və onlara göstərdilər ki, guya Mart hadisələri yenidən hazırları və bu mübarizə Azərbaycanın milliyyət və istiqlaliyyəti əley-hinadır.”

Znamyaçılar amin olsunlar ki, türk fəhlələri artıq öz mənafe və dostlarını yaxşı tanımışlardır və onlar öz milli və siyasi mənafeələrini heç vaxt yalançı çörək vədlərinə sat-mayacaqlardır.

Həman məqalənin axırında qəzetə bizi hədələməyə başlayaraq yazır ki:

“Mübarizə hələ qabaqdadır və başlamış olduğumuz mübarizədə dəcər olduğumuz müvəqqəət müvəffəqiyyətsiz-lik bizi qorxutmaz. Tətil qurtardı, demokratiya gərək mün-təzəm bir surətdə işə başlasın. Bununla bərabər biz tələb edirik ki, hökumət həbs edilmiş siyasi xadimləri bilatəxir [dərhal] azad etsin.”

Yəni hökumət onlara desin, yaxşı eyləyirsiniz, cavan bir dövlətin binasını qayırırsınız. Gədin təzə plan hazırlayın.

—

Bitərəf ermənilər qəzetəsi olan “Naşe vremya” isə məsələyə ayrı bir nəzərlə baxaraq, Hacı-Tərxana [Həştərxana] neft göndərilirdi təqdirdə ac-çıplaq və xəstə Rusiyanın biza heç bir şey verə bilməyəcəyini və biləks [əksinə] yol aqlaraq bolşeviklərin ayaq qal biləcəklərini qeydlə deyir ki:

“Hələ bundan əlavə, hərc-mərc içində acından həlak olan Savdepiya ilə münasibət Azərbaycan üçün fəna nəticələr verə bilərli. Böylə ki, Azərbaycanın son sərvəti olan nefti çəkib ac Savdepiyanın doymaz qarını doldur-duqdan sonra, rusiyalılar onsuz da zəif və möhkəm-ləşməmiş olan dövlətimizin əsasını dağıda bilərlər. Və pak təbiidir ki, Zaqafqaziyanın əsl fəhlə əhəlişi [türk-islam əmə-lələri] ilk dəfə və bütün şiddəti ilə hiss etdilər ki, onlar Zaqafqaziyanın mənafeyini nəzərə almayıb məmləkətimiz üçün yabançı və kənar fikirlərlə çalışan bolşeviklərin gətdik-ləri yol ilə gedə bilməzlər. Tətilin qurtarmasını ancaq təbrik etməlidir.”

TƏƏSSÜFLÜ BİR İTİK

Axıska və Ərdahan facialərində düşmənin nəmərdənə bir surətdə hücum və tacavüzünə dəcər olub əlim bir halda parça-parça edilərək öldürülən bir şəxs vardır ki, namusu, nəcəbati, qəhrəmanlığı ilə bütün Axıska və ərdahanlılar arasında nam buraxmışdır. Bu, Əfzəl bəy Musakiyevdir. Musakiyev vətəni Şimali Qafqaziyanı tərk edərkən bir çox illər Ömər Faiq əfəndi [Nəmanzadə] ilə bərabər Axıska da çalışmış və çalışdığı işlərdə sədaqət, iman, fikir və məsləkə səbat kimi xislətləri mətin bir surətdə göstərmişdir.

Əfzəl bəy ağırbaşlı, incə düşüncəli, sülhpərvər, xəluq [xoşxasiyyət] bir şəxs idi. Əksəriyyənin pulsuz, möhtac bir halda qaldığı zamanda yənə camaat işindən ayrılmasın, bütün axıskaılar arasında fədakarlığı ilə, müchədisi [sayı, mübarizəsi] ilə ballənmış idi. Öldü, fəqət onu tanıyan pak çox kimsələr onun xatirəsini saxlayacaqlardır.

Zavallının möhtac və kimsəsiz ailəsi qalmışdır. Bakı Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi və başqa müəssisələr onun Ərdahanın soyuq mahalında yaslar, fəryadlar, ələmlər içərisində qalan ailəsinə yardım etsələr, ən savablı bir iş görmüş olarlar.

Allah Musakiyevə rəhmət etsin. Və bu şəhiddə qarşı da bütün səməhatli [səxavətli] yoldaş və idarələrin inanədə bulunmalarını dilərik.

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Bələdiyyə İdarəsində

Dün Zavağzalı Obşestvenni sobraniyadakı [ictimai yığıncaqdakı] kinamoda [kinoteatrda] şəhər kontrolu

tərəfindən xəyanət kəşf edilmişdir. Kinamoda Bələdiyyə İdarəsi və başqa bilet məxaricətinı verməmək qəsdı ilə polisda təsdiq edilməmiş kitabçalardan bilet satılmış. Tədbir [tədbirlər] sayında kinamo sahibinə bəratüdəvöl [protokol] tərtib verilmişdir. Həman gün həman kontrol tərəfindən Ticarət Məktəbinin şagirdanı [şagirdləri] tərəfindən tərtib veriləcək müsəmirə [konsert] bileti satışı-na da mütəniət [maneqilik] göstərilmişdir. Zira biletlər Bələdiyyə İdarəsində və polisda təsdiq edilməmişdi. Məktəb müdiri öz öhdəsinə qəbul etmişdir ki, şəhər vergisi veriləcəkdir. Binaənileyh [buna əsasən], bilet satışı mütəniəti bərtərf edilmişdir [aradan qaldırılmışdır].

Müsəlman tələbələrini nəzəri-diqqətinə

Bu gün mayın 15-də saat 4-də İkinci Zükur [oğlanlar] gimnaziyasında müləzim (praporşik) məktəbinə daxil olmaq istəyən müsəlman tələbələrinin iclası təyin edilmişdir.

Komissiya

İclasa dəvət

Cümə günü “İttihad” məktəbində Cəmiyyəti-Maarifi-İraniyanın üümümi iclası olacaq. Məramnamə təsdiq olunub, heyəti-idarə intixab ediləcəkdir [idarə heyəti seçiləcəkdir]. Bu iclas ikinci dəfə dəvət olduğuna binaən [görə], hər [nə] qədər üzv gəlsə, qanunidir.

Yeni vergilər

Maliyyə-Büdcə komissiyası Bakı qubernatoruna müraciətən rica etmişdir ki, 1919-cu il üçün vergilər təyini haqqında siyahı və lazımi məlumat təqdim edilsin.

Elektrik mövqifinin mühafizəsi

Daxiliyyə naziri Bakı qubernatorundan rica etmişdir ki, Bel-i-qorod və Balaxanda elektrik mövqiflərini [stan-siyalarını] mühafizə etməkdən ötrü lazımi və ciddi tədbirlər itti xaz edilməklə [tədbirlər görülməklə] bərabər, həman mövqiflərə süvəri və piyada əsgərlərdən ibarət bir mühafizə dəstəsi təyin edilsin.

Məşqət kəndilərinin şikayəti

Məşqət [Məştəğə] kəndiləri “Müsəvat” firqəsi vasitəsilə Bakı qubernatoruna bir ərizə təqdim edərək həman kənddə olan polis nəfəratından nəhayətdə narazı və rəncidə [inçik] olduqlarını bəyanla, onların tezliklə qulluq-dan əzl [kanar] edilmələrini rica edirlər.

Rus milli komitələrinin ictiməsi

Bakı Rus Milli Komitəsi Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, iyunun 1-də Tiflisdə Zaqafqaziyada yaşayan rus-ların və milli komitələrinin ictiməsi [yığıncağı] vaqe ola-cacaqdır. Bakı quberniyasında yaşayan rusların rəxi nümayəndələri dəvət edildiyindən, Zaqafqaziya Rus [Milli] Komitəsi tərəfindən Şamaxı və Quba uyezdlərinə əhaliyə məlumat verib, seçkilər icra etməkdən ötrü göndərilmiş olan nümayəndələrə lazımi müavinət [köməklik] göstərilməsini Komitə qubernatordan rica edir.

Yalan şaiyələr haqqında

Daxiliyyə naziri Bakı qubernatorundan rica etmişdir ki, mətbuat və qeyri vasitələrlə əhali arasında yalan şaiyələr buraxan şəxslər tezliklə təhti-məsuliyyətə [məsuliyyət əltinə] alınmaq bərabər tövqif [tutulsunlar] və həbs edilsin-lər.

Araz çayı körpüsünün dağılması

Daxiliyyə naziri məlumat almışdır ki, Araz Culfa-Bakı dəmiryolunun Sadaxlı mövqifi yaxınlığında olan körpüsünü su götürüb aparmışdır. Körpünü təmir etməkdən ötrü Daxiliyyə Nəzarəti tərəfindən mühəndis Kort göndərilir.

Nargin cəzirəsində

Türük və Maabir [Nəqliyyət və Rabitə] naziri Bakı qubernatoruna müraciətən rica etmişdir ki, Nargin cəzirəsində [adasında] bütün əşya və təmiratın Azərbaycan hökumətinə keçdiyindən, onları mühafizə etməkdən ötrü lazımi tədbirlər itti xaz edilsin [tədbirlər görülsün].

Ev sahiblərinin şikayəti

Bakıda Ev Sahibləri İttifaqı qubernatora müraciətən rica etmişdir ki, neçə vaxt bundan əqdam [qabaq] təşkil edilmiş olan Həcz [Müsədirə] Komissiyonu və şəhərin mühafizəsi üçün təşkil edilmiş olan xüsusi heyətə məzkur [adı qəkilən] itti faq tərəfindən daxi nümayəndələr qəbul edilsin.

Əsgəri xəstəxanalar

Hərbiyyə naziri qubernatora müraciətən, bu yaxınlarda Bakı şəhərində və Biləcəri, Hacıqabul mövqiflərində [stan-siyalarında] bir əsgəri xəstəxana açılacağından, bunlar üçün münasib evlər axtarılmasını rica etmişdir.

Sentrodomun şikayəti

Sentrodom [Mərkəzi Ev Komitəsi] rəisi Bakı quberna-toruna müraciətən ev sahiblərinin kirayəşinilərlə fəna bir surətdə hərəkət və raftarda bulunmalarından şikayət edərək, böylə itti faqlarda [hallarda] polis məmurlarının kirayəşinilərə lazımi müavinətdə bulunmasını rica etmişdir.

Gömrüklər haqqında

Bakı gömrüxkana müdirləri qubernatora müraciətən rica etmişdir ki, Ermənistan və Gürcüstan cümhuriyyətlərinə göndərilən mallara gömrük təyin edildiyindən, uyezd naçalniklə[rin]dən hangi şərhədlərdə nəzarət məmurları təyin edilməsi lazım olduğu haqqında lazımi məlumat və bəyanat istənilsin.

Hədisat

- Qalkın xəstəxanasında müalicədə bulunan Həman Əmirali oğlu bihuş olduğu halda ikinci mərtəbənin pəncərəsindən özüni ataraq ölmüşdür.

GÜRCÜSTANDA

Zaqafqaziyanın istilası haqqındakı elan Batum və Bakı küçələrində yapıdırılıb, Tiflisdə hələ nəşr edilməmişdir [yayılmamışdır].

Zaqafqaziyanın ingilislər tərəfindən istila edilməsi haqqındakı xəbər Tiflisdə məlum olduğdan iki gün sonra Gürcüstan Məclisi-Müəssisənin iclası vaqe olmuşdur. Xariciyyə naziri Gegeçkori ələlümum [ümumiyyətlə] Zaqafqaziyanın, xüsusən Gürcüstanın beynəlmiləl əhvalı haqqında müfəssəl maruzədə bulunmuşdur. Gegeçkori İtaliya heyətinin Tiflisə varid olması [gəlməsi] haqqındakı teleqrafı oxumuşdur. Gürcüstan Məclisi-Müəssisənin bu iclası xeyli gurutulu keçmişdir. Qəbul edilən qətnəmələrdə ümid edilir ki, Gürcüstan hökuməti Gürcüstanın haqqıq istiqlaliyyətinı mühafizə etmək üçün hər dürlü tədbirlər itti xaz edəcəkdir [tədbirlər görəcəkdir].

İtaliya heyətinin Tiflisdə vürudu

Mayın 12-si şəhər saat 11-in yarısında xüsusi qatarla Prins Spoleto-de-Savoya və polkovnik Qabba başda olmaq üzrə İtaliya heyəti Tiflisə varid olmuşdur [gəlmışdir]. Bundan əlavə, heyətlə bərabər az bir miqdarda İtaliya əsgəri dəxi gəlmışdir. Bir neçə vaqon avtomobil gətir-ilmişdir. Qatar varid olan zaman Gürcüstan hökuməti nümayəndələri və əcnəbi heyətlər mövqifə [stansiyaya] cəm olmuşlar. İtaliya heyəti Gürcüstan ordusunun fəxri qaraqolu [qarovulu] tərəfindən istiqlal edilib [qarşılanıb], musiqi çalınmışdır. Prins Savoyiski və heyətin başqa üzvləri mövqif otaqlarına daxil olub Gürcüstan hökuməti nümayəndələri tərəfindən təbrik edilmişlərdir. İngiltərə komandanlığı da həmçinin mövqifdə isbatı-vücud [iştirak] etmişdir.

İtaliya drednotu

İtaliya drednotu “Roma” Batuma varid olmuşdur. Bu drednot axır vaxt Odessada idi.

- Batumdan gələnlərin rəvayətinə görə, Zaqafqaziyanı istila etmək üçün İtalyanlara mandat verilməsi haqqında Batumda elənnəmələr yapıdırılmışdır. 12 ilə İtalyanlara mandat verilməmişdir. Rəvayətə görə, bu iş Fiumenin cəx-siləvlərə keçməsi üçün Müttəfiqlərin İtaliyaya mükafat ver-mək arzusunda olduqları nəticəsidir.

- Tiflisdə dövrən edən [gəzən] şaiyələrə görə, İtaliya əsgəri dəstələri Zaqafqaziyanın böyük şəhərlerinde, o cüm-lədən Tiflisdə olacaqlardır. İtaliya ordusu varid olduğdan sonra guya ingilislər Zaqafqaziyanı tərk edəcəklərmış.

ERMƏNİ MƏTBUATI

Daşnakların “Aşxatavor” qəzetəsi yazır:

“Müttəfiq hökumətlərin qələbəsi nəticəsi olaraq müvəf-fəqiyyətsiz qalmış Təlat-Ənvər və Sultanov, Xan Xoyskiların İttihadi-İslam və pantürk siyasəti özünə təzə-təzə yerlər tapır. İstanbuldan və hökumətdən qovulmuş yeni türklər səbiq ixtiyarlarını təzədən allarına keçirib talançı siyasiətlərin gənə də yürütməkdən ötrü özlərinə möhkəm istinadgahlar arayırlar. Konya dairəsində toplaşib və inqil-abçı demokratiyanın müqəddəs şüarlarına bürünüb yeni türklər avam cəmiyyəti müsəllah edərək [silahlandıraraq] onların qalblarına öz siyasi düşmənlərinin üzünə ədəvət toxumları saçırlar.

Onların bu xain siyasətlərinin əsarları bizim hüdudu-muzda nəticə bəxş etməkdədir. Böylə ki, burada onların təd-biri ilə guya əzadiyi-milliyə əsasına məbni olaraq [mil-lətlərin əzadlığı prinsipinə söykənərək] müxtəlif cümhuriyyətlər əmələ gəlir. Haqiqədən isə bu cümhuriyyətlər türk imperializminin birər vahələri olub, Zaqafqaziya hüdudunu aşib, məmləkəti xarəbazar etməyə fursət gözəlayırlar.

Bilmərrə [heç; qətiyyəən] əsassız əmələ gəlmış bu cür cümhuriyyətlərin heç bir mənası olammayacağı cüməlayə ballidir. Onlar bu gün məh olndan ötrü əmələ gəlmışlər ki, səbah yox olsunlar. Qars, Axalsix, Naxçıvan, Araz və qeyri bu kimi cümhuriyyətlər pişəvəqt [qabaqcadan] gərək bizim aramızdan götürülsünlər.

Aldığımız məlumatla görə, Qars hökuməti həbs edilib Batuma göndərilmişdir. Əks-inqilab bəndələri və onların müdirləri, türk mübəlləğləri [təbliğətləri] və müşəvviqləri [təşviqətləri] isə aqəb dağılımsırlar. Qars xüsusunda rava görülen iqdamat [addımlar, tədbirlər] bilatəxir [taxirəsəlin-mədən] Naxçıvan və qeyri cümhuriyyətlər barəsində gərək edilsin.

Madam ki, bu cür cümhuriyyətlər mövcuddurlar, zəh-mətkeş camaat özüniü əmin-amanlıqda hesab edə bilməz. Onlar nə qədər tez bərham olsalar [dağılsalar, məhv olsalar], Zaqafqaziyada sülh bir o qədər təmin edilmış olar. Hə-hazırn yegənə tələbi budur.”

Ermənilər Zəngəzurda əmələ gətirdikləri cümhuriyyət-dən bir söz də olsun deməyirlər. Görünür ki, Zəngəzur cümhuriyyəti və Qarabağın hər bir erməni kəndində qurul-muş olan “cümhuriyyətlər” daşnaklar yuvası olduğundan, tənqidən xaricdir. Əgər “Aşxatavor”, filhaqqə [döğrudən da], sülh tərəfdarı isə Qarabağın daşnak bəndələrini cilovlayıb erməni kəndlərini onların əlindən xilas etməyə və bununla əsəyiş bərpasına kömək etsin.

Arvad diş həkimi

M. S. İdaşkina

Naxosqlar qəbul edir səhər saat 9-dan axşam saat 6-ya kimi. Ünvan: Nikolayevski küçədə 25 nömrəli evdə. Telefon 32-41.

2629

Doktor

Ağahüseyn Kazimov

Gəlib naxosqları yenə qəbul etməyə başlayıbdır. Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəliklər]. Qəbul edir səhər saat 10-dan 11-ədək; axşam saat 5-dən 7-yədək. Ünvan: Parapet, Şəfi İbrahimovun evində 3-cü mərtəbə. Telefon: 86-27.

8057

Doktor M. M. Karimov göz naxosqlarını və diş həkimi A. Əmirov naxosqları qəbul edirlər saat 4-dən 7-yədək. Ünvan: Suraxanski və Spasski küçələrin [küncündə] 102 nömrəli evdə. Telefon nömrə 40-91.

8754

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şexter və xanım

Dişlər ağırsız çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənərdən gələnlər üçün tezliklə görülür. Qiymətlər münə-sibdir.

Qəbul olunur səhər saat 9-d